

DIENSTGEHEIM

CPN-SYMPOSIUM "DE UITDAGING VAN HET MARXISME"

S a m e n v a t t i n g

Gedurende de afgelopen maand februari werd door de CPN - in het kader van de "dialoog met andersdenkenden" - te Amsterdam een openbaar symposium georganiseerd onder de titel: "De uitdaging van het Marxisme". Dit symposium - een nieuw initiatief - omvatte een viertal bijeenkomsten, waarop vooraanstaande communisten, t.w. Joop WOLFF, Marcus BAKKER, Ger VERRIPS en Theun de VRIES het woord voerden. Na elke inleiding was er gelegenheid tot discussie.

Er bestond voor dit symposium veel belangstelling, vooral onder jongeren.

CPN-secretaris Jaap WOLFF deelde in zijn slotwoord dan ook mee, dat de CPN overweegt in de toekomst meer van dit soort bijeenkomsten te organiseren.

Gesteld mag worden dat de CPN door initiatieven van deze aard - mede met het oog op de verkiezingen in 1966 - in bredere kring sympathie tracht te verwerven voor haar standpunten. In het bijzonder zal zij hierbij haar aandacht richten op de jonge mensen die in 1966 voor het eerst ter stembus zullen gaan.

DIENSTGEHEIM

DIENSTGEHEIMCPN-SYMPOSIUM "DE UITDAGING VAN HET MARXISME"Inleiding.

Onder auspiciën van de communistische studentenvereniging Perikles en de redactie van twee door de CPN uitgegeven periodieken, n.l. "Kontrast" (marxistisch tijdschrift voor politiek, cultuur en wetenschap) en "Politiek en Cultuur" (maandblad voor kaderleden van de CPN), vond in februari te Amsterdam een - uit vier avondbijeenkomsten bestaand - openbaar symposium plaats onder de titel: "De uitdaging van het Marxisme".

Dit symposium beoogde - volgens "De Waarheid" - de zienswijze weer te geven van de Nederlandse marxisten over een aantal belangrijke vraagstukken, daarmee een bijdrage leverend tot de dialoog tussen communisten en anderen. Uitdrukkelijk werd in de aankondigingen naar voren gebracht dat er gelegenheid zou zijn tot het stellen van vragen en discussie. De organisatoren hadden vier onderwerpen op het programma opgenomen. De eerste avond (8 februari) sprak de hoofdredacteur van "De Waarheid" Joop WOLFF over "Marxisme en Democratie". Drie dagen later (11 februari) gaf Marcus BAKKER, voorzitter van de CPN-fractie in de Tweede Kamer, een inleiding over het onderwerp "Marxisme en Christendom". Op 15 februari voerde de "Waarheid"-redacteur Ger VERRIPS het woord over "Marx en de managers" en op 18 februari besloot de schrijver Theun de VRIES, partijbestuurder van de CPN, het symposium met een beschouwing over "De jonge Marx".

De belangstelling voor dit gebeuren was boven verwachting groot. De kleine zaal van Krasnapolsky, waar het symposium werd gehouden, was alle avonden goed bezet: Marcus BAKKER trok met ruim 300 toehoorders zelfs een overvolle zaal. Gesteld kan worden dat per avond gemiddeld 250 aanwezigen blijk gaven van hun interesse in dit symposium. Opmerkelijk was het grote aantal jongeren (studenten, scholieren aan middelbare- en kweekscholen etc.).

DIENSTGEHEIM

Met recht kon partijsecretaris Jaap WOLFF, voorzitter van het symposium, dan ook op 20 februari in "De Waarheid" van een "geslaagd initiatief" spreken. Zijns inziens toonde dit succesje "de veranderingen die zich onder vele intellectuelen en vooral in de studentenwereld" hebben voltrokken. WOLFF schreef deze "veranderingen" (i.c. de stijgende belangstelling voor een dialoog met communisten) toe aan de heilzame invloed van de besluiten die eind maart 1964 genomen werden door het 21ste congres van de CPN, vooral met betrekking tot de autonomie van de partij. Deze besluiten zouden bij het Nederlandse volk het beeld van de CPN gewijzigd hebben van "filiaal van Moskou" in "een echte Nederlandse partij die opkomt voor de belangen van de Nederlandse werkers". De CPN-secretaris achtte dit "een reden te meer" om in de toekomst de dialoog met "zelfbewustzijn en vertrouwen" tegemoet te treden. Mogelijk stak WOLFF met deze opmerking tevens de hand in eigen boezem, want juist zijn onzekere houding als voorzitter tijdens het symposium was opmerkelijk. De indruk werd verkregen dat vooral het - voor de CPN - gloednieuwe experiment van een "open discussie" door de organisatoren met nogal wat "plankenkoorts" was tegemoet gezien. Marcus BAKKER mocht dan tonen daarvan weinig last te hebben, "Kontrast"-redacteur André de LEEUW, die het symposium opende, de gebroeders WOLFF en vooral Ger VERRIPS, voelden zich kennelijk op glad ijs. Laatstgenoemde slaagde erin - waarschijnlijk tot eigen opluchting - door een breedsprakige beantwoording van enkele schriftelijke vragen een mondelinge discussie te ontlopen. Achteraf moet echter worden vastgesteld dat de beduchtigheid van de organisatoren voor een mogelijk "uit de hand lopen" van de discussie ongegrond is geweest. De vier sprekers vonden een welwillend en aandachtig gehoor en van een oppositionele sfeer was geen sprake. De conclusie dringt zich dan ook op, dat de meerderheid der aanwezigen toch wel geacht moet worden afkomstig te zijn uit communistische- en radicaal-socialistische kringen. Te meer daar ook de vragen tijdens de discussie - op een enkel oppositioneel geluid uit de trotskistische hoek na - niet bijzonder scherp en polemisch werden gesteld. Natuurlijk

moet eveneens rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat een aantal toehoorders uit niet-communistische (studenten)kringen de kat uit de boom kwam kijken.

Dat dit symposium ook in de pers enige aandacht trok, getuigden enkele korte verslagen in verschillende dagbladen. Weekbladen als "Vrij Nederland" en "De Nieuwe Linie" wijdden er eveneens een beschouwing aan.

Marxisme en Democratie

De eerste avondbijeenkomst van het symposium die tot onderwerp had: "Marxisme en Democratie" werd ingeleid door Joop WOLFF, partijbestuurder van de CPN en hoofdredacteur van "De Waarheid". WOLFF signaleerde een verdere teruggang van het anti-communisme en een dusdanig stijgende belangstelling voor het marxisme, dat van een "herontdekking" gesproken zou kunnen worden. Maar dan een herontdekking, die vergeleken kan worden, aldus de inleider, met "de ontdekking van een hunnebedkei op een grintpad". Betreffende het begrip democratie - een bron van misverstand in een gesprek met communisten - wees WOLFF er op, dat het marxisme twee soorten democratie onderscheidt, n.l. de beperkte "burgerlijke democratie" (door het volk gekozen parlement etc.) en de volledige "proletarische democratie" (productiemiddelen in handen van de arbeidersklasse). Met nadruk verkondigde de CPN-spreker het streven van zijn partij de "burgerlijke democratie" te verdedigen tegen de "hervormingsplannen van oud-minister Cals". Deze zou e.m. een zodanige wijziging van het kiesstelsel voorstaan dat de CPN nog slechts 1 of 2 Kamerzetels zou overhouden, "met gevolg dat de rest van de communistische kiezers vertegenwoordigd zou worden door een bankier, een KVP-baron of de een of andere prins Carnaval". Verder beklemtoonde WOLFF het standpunt van de CPN, dat de "proletarische democratie" in Nederland verworven kan worden langs de parlementaire weg (via een "regering van de arbeidersbeweging").

Tijdens de discussie - waar niet bijzonder veel animo voor bestond - werd de inleider fel aangevallen door enkele opposanten uit trotskistische kring die hem "reformisme" en "parlementarisme"

verweten. Volgens deze debaters was de greep naar de macht door de arbeidersklasse alleen mogelijk via een gewelddadige revolutie. WOLFF verweerde zich vrij zwak o.m. met een verwijzing naar de staatsgreep in Tsjechoslowakije (1948) die "een minimum aan bloedvergieten opleverde".

Samenvattend kan worden gesteld, dat de inleiding van deze avond niet uitsteeg boven het niveau van de artikelen in "De Waarheid". Niettemin kreeg de hoofdredacteur van het CPN-dagblad een hartelijk applausje, hetgeen doet vermoeden dat zijn gehoor een aanzienlijk aantal sympathisanten telde.

Marxisme en Christendom

Marcus BAKKER, voorzitter van de CPN-fractie in de Tweede Kamer, sprak op de tweede bijeenkomst over "Marxisme en Christendom". In tegenstelling tot de inleiding van WOLFF, bereikte Marcus BAKKER's betoog wèl het niveau dat een symposium van deze opzet behoeft. Hoewel ook de lezing van Theun de VRIES bijzonder interessant was, kan toch de inleiding van BAKKER - ook qua belangstelling - onbetwist het hoogtepunt van het gehele symposium genoemd worden.

De marxistische maatschappijbeschouwing is ongodsdienstig, zo stelde BAKKER. Het communisme levert het bewijs dat de mens uiteindelijk alle krachten van natuur en maatschappij zal beheersen, waardoor de basis van het geloof - angst, onbegrip en schijnbare onmacht ten opzichte van deze krachten - zal wegvallen.

Dit proces kan echter alleen het gevolg zijn van de marxistische activiteit van de mens en nooit van vervolging, uitbanning of welk ingrijpen van staatszijde ook. Ter illustratie schetste BAKKER de situatie van de gelovigen in de landen achter het IJzeren Gordijn, die "volkomen vrij" worden gelaten in de uitoefening van hun godsdienst, daar zij "vanzelf" de "behoefte aan een geloof" wel zullen verliezen.

Duidelijk plaatste de CPN-spreker christendom en marxisme tegenover elkaar, waarbij hij er geen twijfel over liet bestaan laatstgenoemde beschouwing superieur te achten. Hij deed dan ook geen enkele poging een soort theoretische "synthese" tot

stand te brengen, maar verklaarde slechts mogelijkheden te zien tot een "dialogoog" in een practische samenwerking tussen communisten en gelovigen, bijvoorbeeld op het gebied van de strijd voor de vrede, voor economische verbetering en democratische vernieuwing. Want, aldus de inleider, geloof is niet synoniem met "vlucht", het kan ook samengaan met een actieve stellingname voor betere levensomstandigheden. In dit verband vestigde hij er de aandacht op, dat ook gelovige mensen zeer zeker volwaardig lid kunnen zijn van de communistische partij. Tijdens de discussie, die een groot aantal schriftelijke en mondelinge vragen opwierp, toonde BAKKER zich een slagvaardige debater die - in tegenstelling tot voorzitter Jaap WOLFF - de situatie volkomen in de hand had. Een vermeldenswaardige - kennelijk vooraf afgesproken - discussiebijdrage leverde de arts Jacques HOEKSTRA, redacteur van "Kontrast". Hij stelde het "ridicuul" te vinden dat de communistische jeugd in de DDR een soort "religieus-aandoende" Jugendweihe moest ondergaan. BAKKER sloot zich geheel bij deze mening aan en voegde daaraan toe, dat de CPN als autonome partij niet voor deze "uitwassen" verantwoordelijk was. Op een vraag hoe de inleider dacht over de confessionele partijen, merkte BAKKER op deze vorm van partijbinding "immoreel en anti-democratisch" te vinden. Immoreel, omdat daardoor "slachtoffers van het kapitalisme" (i.c. gelovigen) moreel gedwongen werden om steun te geven aan de instandhouding van dit maatschappijstelsel; anti-democratisch, omdat daardoor mensen werden weerhouden te kiezen volgens hun maatschappelijk zijn.

Het CPN-Kamerlid besloot de bijeenkomst met er op te wijzen dat de encycliek "Pacem in Terris" van de overleden paus Johannes XXIII van de kant van de katholieken het grote begin van de dialoog is geweest.

Marx en de managers

Ger VERRIPS, redacteur van "De Waarheid", hield voor een matig bezette zaal een inleiding over het onderwerp "Marx en de managers".

Hij was aangekondigd als medewerker aan het boek "Grote

macht in een klein land", waarbij - wat te verwachten was - de naam van F. BARUCH als hoofdauteur niet werd genoemd. Deze laatste is immers vanwege zijn pro-Russische houding, geschorst als lid van het CPN-partijbestuur.

In een vlak en kleurloos, van papier afgelezen, betoog gaf VERRIPS een overzicht van de bekende economische theorieën van Marx. Hij citeerde daarnaast veelvuldig uit de werken van C. WRIGHT MILLS, een in 1962 overleden hoogleraar in de sociologie aan de Columbia University.

VERRIPS gaf omstandig aan wat hij onder "managers" verstaat: de mensen die aan het hoofd van de onderneming staan en die leiding geven aan het productieproces. Een aparte klasse vormen zij niet. Zij behoren ofwel tot - zoals VERRIPS het uitdrukte - de "internationale financierings-oligarchie" (en zijn daarmee kapitalisten, mede-bezitters der productiemiddelen), dan wel tot de klasse der arbeiders, der niet-bezitters.

Het investeringsloon kon in de ogen van VERRIPS geen genade vinden. Het is een door de kapitalisten ontwikkeld systeem om te komen tot een nog grotere zelffinanciering binnen de onderneming. Bovendien vermindert het de strijdwil van de arbeiders en als laatste tegen"argument": wie is er nog zeker van zijn bezit als het met de onderneming mis zou gaan?

VERRIPS maakte door de manier, waarop hij de tijdens de pauze ingediende vragen beantwoordde, een breedsprakige en tegelijkertijd weifelende indruk. Men kreeg het gevoel dat hier een man aan het woord was die een hoeveelheid feiten en meningen van anderen naar voren bracht. Van een eigen inbreng was geen sprake. Een mondelinge discussie - waartoe het echter niet meer kwam - zou voor hem dan ook een afgang zijn geweest.

Deze avond kan, in de serie van vier, wel het minst geslaagd worden genoemd.

De jonge Marx

In een gloedvol, literair betoog gaf Theun de VRIES op de slotavond een beschouwing over "De jonge Marx". Gezien door zijn communistische bril kwam tot uitdrukking, hoe Marx zijn

filosofie "van denken en handelen" ontwikkeld heeft. Hij gaf aan dat het marxisme niet alleen bestaat uit de inbreng van Marx. "Het marxisme is een schepping van generaties van marxisten, bruin, blank, zwart en geel" (applaus).

De VRIES benaderde voorts het feit dat de toepassing van het marxisme in de Sowjet Unie en de satellietlanden niet gelijk gesteld mag worden met de toepasbaarheid van het marxisme in het algemeen. (Een gedachte die wonderwel aansluit bij het streven om de CPN als autonome communistische partij te propageren.)

Lang bleef de inleider stil staan bij het verschijnen van de "menselijke vervreemding" zoals dit zich onder het kapitalistische stelsel manifesteert. In een communistische maatschappij zal daarvoor geen plaats meer zijn. Dan zal de arbeider opnieuw liefde voor zijn werk en voor het door hem vervaardigde produkt hebben omdat hij zich mede-bezitter van de productiemiddelen weet.

Over dit onderwerp werden veel vragen gesteld. De VRIES kon in zijn antwoorden echter niet aanvaardbaar maken, dat b.v. de arbeider die in de Sowjet Unie aan de lopende band staat het zoveel beter heeft dan zijn collega in het kapitalistische Westen.

De beantwoording van een vraag over het standpunt van de CPN in het conflict USSR-China (de enige tijdens het symposium over dit onderwerp gesteld) werd vermeden door te zeggen dat deze "buiten het kader van dit symposium" viel. Het dient gezegd te worden dat De VRIES met bewogenheid "De jonge Marx" ten tonele voerde. Een langdurig applaus viel hem dan ook ten deel toen hij aan het einde van zijn betoog was gekomen.

17 maart 1965